

บทที่ 5

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบจริยธรรมครู และวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของ โมเดลสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นครูผู้สอน และนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออก จำนวน 2,000 คนกลุ่มตัวอย่างได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน นำกลุ่มตัวอย่างที่สุ่มได้ทั้งหมด แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 1,000 คน ประกอบด้วยครูผู้สอนจำนวน 500 คน และนักเรียนจำนวน 500 คน กลุ่มตัวอย่างกลุ่มแรกนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ จำนวน 1,000 คน กลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่สองนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันจำนวน 1,000 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบวัดคุณลักษณะด้านจริยธรรมครู แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบ ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานของครูและนักเรียน เพศ และอายุ ตอนที่ 2 เป็นข้อความวัดคุณลักษณะด้านจริยธรรมครู 11 องค์ประกอบ จำนวน 66 ข้อ เก็บรวบรวมข้อมูล โดยส่งแบบวัดคุณลักษณะด้านจริยธรรมครูไปทางไปรษณีย์ และส่งซองติดแสตมป์ พร้อมชื่อที่อยู่ให้ส่งกลับคืนแนบไปกับแบบวัด ตามกำหนดวัน และเวลาส่งกลับ นำแบบวัดที่เก็บรวบรวมได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบเพื่อนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจโดยใช้โปรแกรม SPSS วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน โดยใช้โปรแกรม LISREL 8.50

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบจริยธรรมได้จำนวน 11 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านความซื่อสัตย์ จำนวน 6 ตัวแปร ด้านความรับผิดชอบ จำนวน 6 ตัวแปร ด้านความอดทนอดกลั้น จำนวน 6 ตัวแปร ด้านความอดออม จำนวน 6 ตัวแปร ด้านความเสียสละ จำนวน 6 ตัวแปร ด้านความมีระเบียบวินัย จำนวน 6 ตัวแปร ด้านความสามัคคี จำนวน 6 ตัวแปร ด้านความยุติธรรม จำนวน 6 ตัวแปร ด้านความกตัญญูตเวที จำนวน 6 ตัวแปร ด้านความเมตตากรุณา จำนวน 6 ตัวแปร ด้านความรัก และศรัทธาในอาชีพครู จำนวน 6 ตัวแปร รวมจำนวน 66 ตัวแปร

2. ผลวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ปรากฏว่า ตัวแปรในองค์ประกอบเดียวกันมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกคู่ (แสดงรายละเอียดในภาคผนวก ง)

เมื่อพิจารณาค่าสถิติ Bartlett's Test of Sphericity มีค่าเท่ากับ 23388.442 แสดงว่ามีค่ามากแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดัชนีไกเซอร์-ไมเยอร์-ออลกิน (Kaiser-Miyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) ซึ่งเป็นดัชนีบอกความแตกต่างระหว่างเมทริกซ์ สหสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ ควรจะมีค่ามากกว่า .80 จากผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีไกเซอร์-ไมเยอร์-ออลกิน มีค่าเท่ากับ .972 แสดงว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรมีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ได้องค์ประกอบจริยธรรมครู 11 องค์ประกอบ 66 ตัวแปรสังเกตได้ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง .35 ถึง .76 ประกอบด้วยด้านความซื่อสัตย์ จำนวน 6 ข้อ ด้านความรับผิดชอบ จำนวน 6 ตัวแปร ด้านความอดทนอดกลั้น จำนวน 6 ตัวแปร ด้านความอดออม จำนวน 6 ตัวแปร ด้านความเสียสละ จำนวน 6 ตัวแปร ด้านความมีระเบียบวินัย จำนวน 6 ตัวแปร ด้านความสามัคคี จำนวน 6 ตัวแปร ด้านความยุติธรรม จำนวน 6 ตัวแปร ด้านความกตัญญูต่อเวที จำนวน 6 ตัวแปร ด้านความเมตตากรุณา จำนวน 6 ตัวแปร ด้านความรักและศรัทธาในอาชีพครู จำนวน 6 ตัวแปร องค์ประกอบทั้งหมดสามารถอธิบายจริยธรรมครูได้ร้อยละ 64.68 ดัง มีรายละเอียดขององค์ประกอบจริยธรรมครู 11 องค์ประกอบ ดังนี้

2.1 องค์ประกอบที่ 1 ด้านความซื่อสัตย์ อธิบายได้ด้วยตัวแปร 6 ตัว แสดงว่าจริยธรรมครูด้านความซื่อสัตย์ ครูมีพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น ประพฤติตนเสมอต้นเสมอปลายต่อผู้อื่น ถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักเรียนโดยไม่ปิดบังอำพราง มีความซื่อตรงต่ออาชีพครู มีความตรงต่อเวลาในการนัดหมาย ปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของโรงเรียน และมั่นคงต่อการทำความดี ตัวแปรมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง .45 ถึง .69 มีค่าผลรวมความแปรปรวน 7.509 คิดเป็นร้อยละ 11.378 ของความแปรปรวนทั้งหมด มีค่าความแปรปรวนสะสมร้อยละ 11.378

2.2 องค์ประกอบที่ 2 ด้านความรับผิดชอบ อธิบายได้ด้วยตัวแปร 6 ตัว แสดงว่าจริยธรรมครูด้านความรับผิดชอบ ครูมีพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น มีความขยันหมั่นเพียรกระตือรือร้นในการทำงาน ยอมรับผลการประเมินการสอนของนักเรียน ติดตามผลการเรียนของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ตรงต่อเวลาในการเข้าสอน พยายามแก้ไขข้อบกพร่อง และปรับปรุงตนเอง และใฝ่หาความรู้ และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เป็นต้น ตัวแปรมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .40 ถึง .67 มีค่าผลรวมความแปรปรวน 5.360 คิดเป็นร้อยละ 8.121 ของความแปรปรวนทั้งหมด มีค่าความแปรปรวนสะสมร้อยละ 19.499

2.3 องค์ประกอบที่ 3 ด้านความอดทนอดกลั้น อธิบายได้ด้วยตัวแปร 6 ตัว แสดงว่าจริยธรรมครูด้านความอดทนอดกลั้น ครูมีพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น ยอมรับต่อคำวิพากษ์วิจารณ์ของผู้อื่น ยับยั้งชั่งใจในการไม่ประพฤติชั่ว ไม่ย่อท้อต่อความเหนื่อยยาก ลำบากในการทำงาน มีจิตใจที่เข้มแข็งในการต่อสู้กับปัญหา ควบคุมอารมณ์ในการทำงานร่วมกับผู้อื่น และอดทนอดกลั้น

ต่อพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน เป็นต้น ตัวแปรมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .43 ถึง .75 มีค่าผลรวมความแปรปรวน 4.358 คิดเป็นร้อยละ 6.603 ของความแปรปรวนทั้งหมด มีค่าความแปรปรวนสะสมร้อยละ 26.102

2.4 องค์ประกอบที่ 4 ด้านความอดออม อธิบายได้ด้วยตัวแปร 6 ตัว แสดงว่า จริยธรรมครูด้านความอดออม ครูมีพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น บำรุงรักษาสาธารณสมบัติของทางราชการใช้เวลาในการทำงานเพื่อประโยชน์แก่ราชการอย่างเต็มที่ ใช้ทรัพย์สินที่เป็นของส่วนรวมอย่างประหยัด ผลิตอุปกรณ์การเรียนการสอนเองโดยใช้วัสดุในท้องถิ่น รู้จักใช้จ่ายทรัพย์สินให้เหมาะสมกับเศรษฐกิจพอเพียง และก่อภาระหนี้สินให้กับตนเอง และผู้อื่น เป็นต้น ตัวแปรมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .35 ถึง .76 มีค่าผลรวมความแปรปรวน 4.358 คิดเป็นร้อยละ 6.603 ของความแปรปรวนทั้งหมด มีค่าความแปรปรวนสะสมร้อยละ 32.704

2.5 องค์ประกอบที่ 5 ด้านความเสียสละ อธิบายได้ด้วยตัวแปร 6 ตัว แสดงว่า จริยธรรมครูด้านความเสียสละ ครูมีพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น อุทิศเวลาในการให้คำปรึกษากับนักเรียน บริจาคทรัพย์สินหรือสิ่งของให้กับผู้อื่น ให้ความช่วยเหลือ และเป็นที่พักของนักเรียน เข้าร่วมกิจกรรมช่วยเหลือสังคม ช่วยเหลือนักเรียนที่ขาดแคลน และช่วยกิจกรรมพิเศษของโรงเรียน เป็นต้น ตัวแปรมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .45 ถึง .64 มีค่าผลรวมความแปรปรวน 4.282 คิดเป็นร้อยละ 6.488 ของความแปรปรวนทั้งหมด มีค่าความแปรปรวนสะสมร้อยละ 39.193

2.6 องค์ประกอบที่ 6 ด้านความมีระเบียบวินัย อธิบายได้ด้วยตัวแปร 6 ตัว แสดงว่า จริยธรรมครูด้านความมีระเบียบวินัย ครูมีพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน มีวินัยในตนเอง วางตัวได้เหมาะสมกับกาลเทศะ แต่งกายถูกระเบียบ ปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ปฏิบัติตามระเบียบ กติกา ของทางราชการ เป็นต้น ตัวแปรมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .40 ถึง .61 มีค่าผลรวมความแปรปรวน 3.832 คิดเป็นร้อยละ 5.806 ของความแปรปรวนทั้งหมด มีค่าความแปรปรวนสะสมร้อยละ 44.999

2.7 องค์ประกอบที่ 7 ด้านความสามัคคี อธิบายได้ด้วยตัวแปร 6 ตัว แสดงว่า จริยธรรมครูด้านความสามัคคี ครูมีพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูและผู้ปกครอง สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนในการจัดกิจกรรม ช่วยเหลือกิจกรรมของหมู่คณะอย่างเต็มความสามารถ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี แบ่งพรรค แบ่งพวกในการทำงาน และปฏิบัติงานอย่างสร้างสรรค์โดยยึดประโยชน์ของส่วนรวม เป็นต้น ตัวแปรมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .42 ถึง .67 มีค่าผลรวมความแปรปรวน 3.429 คิดเป็นร้อยละ 5.195 ของความแปรปรวนทั้งหมด มีค่าความแปรปรวนสะสมร้อยละ 50.195

2.8 องค์ประกอบที่ 8 ด้านความยุติธรรม อธิบายได้ด้วยตัวแปร 6 ตัว แสดงว่า จริยธรรมครูด้านความยุติธรรม ครูมีพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น ยอมรับความคิดเห็น ของผู้อื่น เอาใจใส่ และปฏิบัติกับนักเรียนทุกคนอย่างเสมอภาค ประเมินผลงานของเพื่อนครู ผู้บริหารด้วยความเป็นธรรม ตัดสินผลการเรียนด้วยความเป็นธรรม แก้ไขปัญหาอย่างมีเหตุผล และ เป็นผู้รักษาสีทธิประโยชน์ส่วนตน และผู้อื่นอย่างเท่าเทียมกัน เป็นต้น ตัวแปรมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ อยู่ระหว่าง .41 ถึง .49 รวมความแปรปรวน 2.642 คิดเป็นร้อยละ 4.003 ของความแปรปรวนทั้งหมด มีค่าความแปรปรวนสะสมร้อยละ 54.197

2.9 องค์ประกอบที่ 9 ด้านความกตัญญูทวาทิ อธิบายได้ด้วยตัวแปร 6 ตัว แสดงว่า จริยธรรมครูด้านความกตัญญูทวาทิ ครูมีพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น อุทิศตนเพื่อสั่งสอนนักเรียน ให้เป็นคนดีของสังคม แสดงความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ตอบแทนความดีของ ผู้อื่นที่มีต่อตนเองเมื่อมีโอกาส ปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างในการตอบแทนผู้มีพระคุณ แสดงความเคารพ นับถือต่อผู้มีพระคุณ และตั้งใจทำงานเพื่อพัฒนาสังคม และประเทศชาติ เป็นต้น ตัวแปรมีค่าน้ำหนัก องค์ประกอบอยู่ระหว่าง .49 ถึง .68 มีค่าผลรวมความแปรปรวน 2.084 คิดเป็นร้อยละ 3.157 ของ ความแปรปรวนทั้งหมด มีค่าความแปรปรวนสะสมร้อยละ 57.355

2.10 องค์ประกอบที่ 10 ด้านความเมตตากรุณา อธิบายได้ด้วยตัวแปร 6 ตัว แสดงว่า จริยธรรมครูด้านความเมตตากรุณา ครูมีพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ช่วยเหลือให้นักเรียนประสบความสำเร็จ โดยไม่ย่อท้อ ให้การอนุเคราะห์ช่วยเหลือผู้อื่นตามสถานการณ์ ที่เกิดขึ้น มีความรัก ห่วงใย และปรารถนาดีต่อนักเรียน รู้จักให้อภัย และมีน้ำใจเอื้อเฟื้อต่อผู้คือโอกาส เป็นต้น ตัวแปรมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .38 ถึง .70 มีค่าผลรวมความแปรปรวน 1.905 คิดเป็นร้อยละ 2.886 ของความแปรปรวนทั้งหมด มีค่าความแปรปรวนสะสม ร้อยละ 60.241

2.11 องค์ประกอบที่ 11 ด้านความรักและศรัทธาในอาชีพครู อธิบายได้ด้วยตัวแปร 6 ตัว แสดงว่า จริยธรรมครูด้านความรักและศรัทธาในอาชีพครู ครูมีพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น มีความภาคภูมิใจในอาชีพครู เป็นสมาชิกองค์กรวิชาชีพครู โดยเห็นความสำคัญ และความจำเป็น ต่อสังคมของครูเข้าร่วมกิจกรรมขององค์กรวิชาชีพครูด้วยความเต็มใจ ปกป้องเกียรติภูมิของครู รักษาชื่อเสียง และค่านิยมของโรงเรียน และคณะครู และตั้งใจปฏิบัติงานเพื่อให้วิชาชีพครูเป็นที่ ยกย่องเชิดชู เป็นต้น ตัวแปรมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .49 ถึง .71 มีค่าผลรวมความแปรปรวน 1.210 คิดเป็นร้อยละ 1.834 ของความแปรปรวนทั้งหมด มีค่าความแปรปรวนสะสมร้อยละ 62.075

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจได้องค์ประกอบทั้งสิ้น 11 องค์ประกอบ ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 66 ตัวแปร ซึ่งเรียงลำดับความสำคัญตามผลรวมความแปรปรวน

จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจจริยธรรมครู ได้แก่ องค์ประกอบด้านความซื่อสัตย์ องค์ประกอบด้านความรับผิดชอบ องค์ประกอบด้านความอดทนอดกลั้น องค์ประกอบด้านความอดออม องค์ประกอบด้านความเสียสละ องค์ประกอบด้านความมีระเบียบวินัย องค์ประกอบด้านความสามัคคี องค์ประกอบด้านความยุติธรรม องค์ประกอบด้านความกตัญญูทเวที ความเมตตา กรุณา และองค์ประกอบด้านความรักและศรัทธาในอาชีพครู ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

นำผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจมาตัดตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุดออกองค์ประกอบละ 1 ตัวแปร ทำให้โมเดลจริยธรรมครูประกอบด้วย 55 ตัวแปรสังเกตได้ ไปวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง ปรากฏว่า ตัวแปรจำนวน 55 ตัวแปร ตัวแปรแต่ละตัว มีค่าเป็นบวก และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า ประกอบด้วย 11 องค์ประกอบ จัดเรียงลำดับตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบจากมากไปน้อย ดังนี้ องค์ประกอบด้านความสามัคคี องค์ประกอบด้านความกตัญญูทเวที องค์ประกอบด้านความมีระเบียบวินัย องค์ประกอบด้านความอดออม องค์ประกอบด้านความยุติธรรม องค์ประกอบด้านความเมตตา กรุณา องค์ประกอบด้านความรับผิดชอบ องค์ประกอบด้านความซื่อสัตย์ องค์ประกอบด้านความเสียสละ องค์ประกอบด้านความรักและศรัทธาในอาชีพครู และองค์ประกอบด้านความอดทนอดกลั้น มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .97, .93, .90, .88, .88, .87, .85, .77, .75, .73 และ .72 ตามลำดับ ซึ่งในแต่ละองค์ประกอบจริยธรรมครู คิดเป็นร้อยละ 97 นั่นคือ องค์ประกอบด้านความสามัคคี มีน้ำหนักความสำคัญสุด ขณะที่องค์ประกอบด้านความอดทนอดกลั้นมีน้ำหนักความสำคัญต่อจริยธรรมครูน้อยที่สุดแต่ละองค์ประกอบมีน้ำหนักโมเดลจริยธรรมครูมีดัชนีวัดระดับความสอดคล้องระหว่าง โมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ได้ค่าไค-สแควร์ เท่ากับ 343.71 ที่องศาอิสระ 468 $p=1.00$ ค่า GFI = .98 ค่า AGFI = .95 และค่า CFI = 1.00 ค่า SRMR = .02 ค่า RMSEA = .00 ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ เท่ากับ .73

องค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด คือ องค์ประกอบด้านความสามัคคี (.97) องค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุด คือ องค์ประกอบด้านความอดทนอดกลั้น (.72)

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยแสดงว่าองค์ประกอบจริยธรรมครูวัดได้จากองค์ประกอบ 11 องค์ประกอบ เป็นไปตามสมมติฐานอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านความสามัคคี ประกอบด้วยตัวแปร ได้แก่ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับ

ชุมชนในการจัดกิจกรรม ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างครู และผู้ปกครอง และช่วยเหลือกิจกรรมของหมู่คณะอย่างเต็มความสามารถ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับปฏิบัติงานอย่างสร้างสรรค์โดยยึดประโยชน์ของส่วนรวม เป็นต้น ความสามัคคีมีความสำคัญกับอาชีพครู ซึ่งสอดคล้องกับ วิภาวี เวทวงศ์ (2545, หน้า 107) ได้ศึกษาการวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะของครูดีเด่นสายการสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 14 ด้านจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 3,000 คน คณะกรรมการประเมินครู จำนวน 120 คน นักวิชาการ จำนวน 300 คน ครูที่ได้รับรางวัล จำนวน 2,580 คน ด้านคุณธรรมจริยธรรมเป็นด้านที่มีความสำคัญ ผลปรากฏว่าด้านนี้เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญเป็นอันดับที่สอง มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .43 ถึง .81 เมื่อพิจารณาเป็นรายคุณลักษณะย่อยพบว่าคุณลักษณะที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากสามอันดับแรก คือ เชื่อมมั่นในการทำความดี (.81) สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ (.79) มีความซื่อสัตย์สุจริต (.76) ทั้งนี้ครูที่ดี ควรต้องมีคุณธรรมจริยธรรมควบคู่ไปด้วย ซึ่งผลการวิจัยตรงกันงานวิจัยนี้ ในด้านความสามัคคี ดังนั้นหน่วยงานใดที่มีความสามัคคีในหมู่คณะ ทำให้การปฏิบัติงานในหน่วยงานนั้นประสบความสำเร็จไปด้วย การปฏิบัติงานของครูต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา ทำอะไรอยู่เพียงคนเดียวไม่ได้ ทั้งนี้จะต้องมีการทำกิจกรรมร่วมกันบ่อย ๆ การร่วมมือความสามัคคีก่อให้เกิดความรักใคร่กลมเกลียวกัน และสามารถปฏิบัติงานทุกอย่างได้สำเร็จอย่างรวดเร็ว ความพร้อมเพรียงเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ จะทำให้ ดังนั้น ครูเป็นผู้ประสานความสามัคคีในกลุ่มครูควรจะต้องมีพฤติกรรมแสดงออกซึ่งการร่วมแรงร่วมใจเพื่อปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงอย่างมีประสิทธิภาพ

2. องค์ประกอบด้านความกตัญญูทศเวที ประกอบด้วยตัวแปร ได้แก่ อุทิศตนเพื่อสั่งสอนนักเรียนให้เป็นคนดีของสังคม แสดงความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และตอบแทนพระคุณต่อผู้ที่มีบุญคุณมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากัน ปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างในการตอบแทนผู้มีพระคุณ และตั้งใจทำงานเพื่อพัฒนาสังคม และประเทศชาติ เป็นต้น ความกตัญญูทศเวทีมีความสำคัญต่อครู ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทร์ชัย สุพัฒนานนท์ (2545, หน้า 95) ได้ทำการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูผู้สอนในยุคปฏิรูปการศึกษาตามความคาดหวังของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร คุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรมให้เยาวชนเพื่อนำไปใช้ในการแก้ปัญหาสังคม ด้านความกตัญญูร้อยละ 55.68 ซึ่งด้านความกตัญญูเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูผู้สอนด้านหนึ่งที่คุณบริหารโรงเรียนคาดหวังในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้กับนักเรียนเพื่อนำไปใช้ในการแก้ปัญหาสังคม ซึ่งถือว่าเป็นหน้าที่ที่สำคัญของครูที่จะปลูกฝังให้เยาวชนเป็นคนดีที่สังคมต้องการ ดังนั้น ครูควรประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างด้านความกตัญญูทศเวที ในการตอบแทนบุญคุณของบิดา มารดาและผู้อื่นที่มีบุญคุณ และปลูกฝังให้นักเรียนได้เห็น

ความสำคัญถึงความกตัญญูกตเวทีต่อผู้มีพระคุณ ซึ่งตรงกับพระคุณสมพร เทพสิทธา (2542, หน้า 52) ได้กล่าวไว้ว่า กตัญญู หรือความกตัญญู หมายถึง ความสำนึกในบุญคุณของผู้อื่นที่เคยทำไว้แก่ตน กตเวที หมายถึง การตอบแทนบุญคุณของผู้อื่น คุณธรรม 2 อย่างนี้รวมเรียกว่า ความกตัญญู กตเวที หมายถึง การรู้คุณคน และตอบแทนคุณคนสำนึกในบุญคุณ โรงเรียนควรจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วม เพื่อแสดงความกตัญญูกตเวทีกับผู้มีพระคุณ และแสดงความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เช่น กิจกรรมวันไหว้ครู วันแม่ วันพ่อ เป็นต้น

3. องค์ประกอบด้านความมีระเบียบวินัย ประกอบด้วยตัวแปร ได้แก่ มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน วางตัวได้เหมาะสมกับกาลเทศะ ปฏิบัติตามระเบียบ กติกา ของทางราชการ เป็นต้น เนื่องจากความมีระเบียบวินัยเริ่มต้นที่ครูต้องปฏิบัติตามกฎ และระเบียบ ควบคุมตนเองให้ปฏิบัติตนอย่างถูกต้องตามทำนองคลองธรรม มีวิธีทำงานที่เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับ มยุรี เสวदनัย (2542, หน้า 52) ได้วิจัยเรื่อง คุณลักษณะของครูที่ดีตามแนวคิดของนักเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยสรุป คุณลักษณะที่ดีตามแนวคิดของนักเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร มีระเบียบวินัย เข้าสอนตรงต่อเวลา ไม่ขาดงานบ่อยสอนดี ครูที่มีความรักศรัทธาในอาชีพครูด้านวิชาชีพครู และผลการวิจัยของ จันทร์ทัย สุพัฒนานนท์ (2545, หน้า 108-109) ได้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูผู้สอนในยุคปฏิรูปการศึกษาตามความคาดหวังของผู้บริหาร โรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร มีผลการวิจัยด้านจริยธรรมครูพึงมีความรู้สึกรักใคร่ที่ถูกต้องดีงาม และไม่ขัดต่อการพัฒนา ร้อยละ 75.00 มีความมีระเบียบ ร้อยละ 82.39 ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต และการทำงาน ร้อยละ 78.98 ผู้บริหาร โรงเรียนคาดหวังต่อลักษณะในเรื่องต่าง ๆ ต่อไปนี้ น้อยกว่าคุณลักษณะอื่น ๆ ได้แก่ การเป็นผู้ที่มีเหตุผลจริยธรรม ร้อยละ 57.39 ความซื่อสัตย์ ร้อยละ 64.20 และความกตัญญู ร้อยละ 55.68 ปรากฏว่ามีความมีระเบียบมีค่าร้อยละสูงสุด ครูต้องมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบของหน่วยงาน และสถานศึกษา ปฏิบัติหน้าที่การทำงานเป็นไปตามขั้นตอน การปฏิบัติอย่างมีระเบียบของบุคคลตามระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคมเพื่อความสงบสุขในชีวิตของตนเอง และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม ครูต้องมีจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัย เพื่อใช้เป็นแนวปฏิบัติให้เกิดความพร้อมเพรียง ความเจริญมั่นคงต่อบุคคล และชาติบ้านเมืองต่อไป

4. องค์ประกอบด้านความอดออม ประกอบด้วยตัวแปร ได้แก่ บำรุงรักษาสาธารณสมบัติของทางราชการ ใช้เวลาในการทำงาน เพื่อประโยชน์แก่ราชการอย่างเต็มที่ ใช้ทรัพย์สินที่เป็นของส่วนรวมอย่างประหยัด ผลิตอุปการะการเรียนการสอนเองโดยใช้วัสดุในท้องถิ่น รู้จักใช้จ่ายทรัพย์สินให้เหมาะสมกับเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น ครูควรเป็นแบบอย่างในด้านความอดออม สอดคล้องกับ พระมหาอดิศร ธิรสโร (2540, หน้า 73-92) ได้กล่าวไว้ว่า ความอดออม เป็นจริยธรรมที่เป็นการใช้ทรัพย์สิน

อย่างระมัดระวังพอเหมาะกับฐานะความเป็นอยู่ รู้จักรักษาทรัพย์ที่หาได้ และสะสมทรัพย์ตามความสามารถ ตลอดจนการช่วยเหลือ และรักษาสาธารณสมบัติต่าง ๆ ของทางราชการ เนื่องจากอาชีพครูต้องรู้จักประหยัดและออม ใช้จ่ายให้คุ้มค่ารวมทั้งใช้ของส่วนรวมอย่างประหยัด รู้จักใช้และเก็บรักษาอย่างถูกวิธี เพื่อความมั่นคงของฐานะ ความประหยัด เป็นการใช้จ่ายของทั้งหลายให้พอเหมาะพอควร และได้ประโยชน์มากที่สุด การเก็บหอมรอมริบ ใช้จ่ายอย่างระมัดระวังพอเหมาะกับฐานะความเป็นอยู่ มีธรรมาภิบาลใช้จ่าย ไม่สุรุ่ยสุร่าย รักษาทรัพย์ที่หาได้ สะสมทรัพย์ตามความสามารถ ครูควรมีจริยธรรมด้านความอดออมในการดำรงชีวิตที่ไม่เดือดร้อน ให้พอเหมาะสมควรกับเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นอย่างแก่นักเรียน

5. องค์ประกอบด้านความยุติธรรม เป็นองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักเท่ากับด้านความอดออม ซึ่งประกอบด้วยตัวแปร ได้แก่ เอาใจใส่ และปฏิบัติกับนักเรียนทุกคนอย่างเสมอภาค เป็นผู้รักษาสติธิประโยชน์ส่วนตน และผู้อื่นอย่างเท่าเทียมกัน ประเมินผลงานของเพื่อนครู ผู้บริหาร ด้วยความเป็นธรรม ตัดสินผลการเรียนด้วยความเป็นธรรม แก้ไขปัญหาอย่างมีเหตุผล เป็นต้น จริยธรรมครูด้านความยุติธรรม มีความสำคัญมากต่ออาชีพครูซึ่งตรงกับที่ จรรยาพร ธรณินทร์ (2535, หน้า 34-35) ได้ให้ความหมายความยุติธรรม หมายถึง การเคารพต่อระเบียบ กติกา การเล่นเกม การไม่เอาเปรียบกัน การเชื่อฟังผู้ตัดสิน และการปฏิบัติตามคำชี้ขาด ความไม่มีใจโอนเอียงเข้าข้างฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด การยึดถือหลักเหตุผล และความเป็นจริงในการปฏิบัติงาน เช่น การปฏิบัติกับนักเรียนทุกคนอย่างเสมอภาค การตัดสินผลการเรียนด้วยความยุติธรรม หรือทำงานร่วมกับผู้อื่น ครูต้องมีความเที่ยงตรง ความชอบธรรม หรือความที่ชอบด้วยเหตุผล ครูควรประพฤติปฏิบัติกับนักเรียนทุกคนเท่าเทียมกัน และผู้ร่วมงานอย่างเสมอภาค ต้องอาศัยเหตุผล และความถูกต้องที่เป็นความจริง เป็นเครื่องตัดสิน ต้องเป็นคนที่เกี่ยวข้องไม่ลำเอียง ไม่เห็นแก่พวกพ้อง ไม่เอาเปรียบกัน และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างให้นักเรียนเกิดความศรัทธาในตัวครู

6. องค์ประกอบด้านความรับผิดชอบ ประกอบด้วยตัวแปร ได้แก่ ติดตามผลการเรียนของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ มีความขยันหมั่นเพียรกระตือรือร้นในการทำงาน พยายามแก้ไขข้อบกพร่อง และปรับปรุงตนเอง ใฝ่หาความรู้ และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ตรงต่อเวลาในการเข้าสอน เป็นต้น จริยธรรมครูด้านความความรับผิดชอบมีความสำคัญในการประกอบอาชีพของครูซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริลักษณ์ รื่นภาคพจน์ (2542) ได้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์สถาบันวิชาการทหารอากาศชั้นสูงของนักศึกษา และนายทหารนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า ในด้านจริยธรรมครูควรมีใจกว้าง มีความรับผิดชอบ และยึดมั่นในความถูกต้อง สามารถให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต และการทำงาน วางตนได้เหมาะสมกับกาลเทศะในทุกโอกาส และตรงเวลา ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน และอนุวัติ คุณแก้ว (2538, หน้า 51) กล่าวว่า

ความรับผิดชอบ หมายถึง การทำตามหน้าที่ ปฏิบัติตามกฎระเบียบ การทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย การทำตามที่ตนเองได้พูดหรือได้ให้คำมั่นสัญญาไว้ และการยอมรับในสิ่งที่ตนเองได้พูด หรือได้กระทำลงไป ทั้งในด้านที่เป็นผลดี หรือข้อบกพร่องต่าง ๆ ทุกครั้ง ต้องมีความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เช่น การเข้าสอนให้ตรงเวลาเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือ และนำเคารพให้แก่ครู ซึ่งแสดงออกถึงการเป็นผู้นำที่ดี การตรงต่อเวลา ตลอดจนความละเอียดรอบคอบ และรับผิดชอบในผลการปฏิบัติงานทั้งในด้านที่เป็นผลดี หรือข้อบกพร่องต่าง ๆ ทุกครั้ง

7. องค์ประกอบด้านความเมตตากรุณา ประกอบด้วยตัวแปร ได้แก่ ช่วยเหลือให้นักเรียน ประสบความสำเร็จ โดยไม่ย่อท้อ มีความรัก ห่วงใย และปรารถนาดีต่อนักเรียน รู้จักให้อภัย มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อต่อผู้ด้อยโอกาส ให้การอนุเคราะห์ช่วยเหลือผู้อื่นตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เป็นต้น องค์ประกอบด้านความเมตตากรุณาที่มีความสำคัญซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มยุรี เสวตณัย (2542) ที่ศึกษาเรื่อง คุณลักษณะของครูที่ดีตามแนวคิดของนักเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยคุณลักษณะของครูที่ดีตามแนวคิดของนักเรียนแบ่งเป็น 3 ด้าน 1) ด้านบุคลิกภาพ 2) ด้านวิชาชีพครู 3) ด้านคุณธรรมจริยธรรม ครูต้องมีความเข้าใจ และเป็นกันเองกับศิษย์ ให้อภัย และให้ความช่วยเหลือเมื่อมีความทุกข์ ให้การอบรมสั่งสอนศิษย์ให้เป็นคนดีในสังคม มีความรัก และเมตตากรุณา โอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ศิษย์ เป็นแบบอย่างที่ดีของนักเรียน และตรงกับแนวคิดของ เกื้อกูล เสพย์ธรรม และคณะ (2538, หน้า 316) ได้กล่าวว่าความเมตตาปราศจากกิเลส ทั้งปวง ความเมตตาเป็นความรู้สึกที่อยู่ในจิตใจของบุคคลแสดงออกมาทางพฤติกรรมกรุณา หมายถึง ความสงสาร คิดจะให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ในการดำเนินชีวิต และการประกอบอาชีพครู ครูควรมีเมตตาต่อศิษย์หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง เมื่อทำผิดพลาดควรรู้ให้อภัย และโอกาสปรับปรุงตัว ปรารถนาอยากให้ผู้อื่นมีความสุข มีจิตใจ โอบอ้อมอารี มีความสนใจ ห่วงใยนักเรียน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือนักเรียน เพื่อนร่วมงาน และสังคมต่อไป

8. องค์ประกอบด้านความซื่อสัตย์ ประกอบด้วยตัวแปร ได้แก่ ประพฤติตนเสมอต้น ประพฤติตนเสมอต้นเสมอปลายต่อผู้อื่น ความมั่นคงต่อการทำความดี มีความซื่อตรงต่ออาชีพครู ถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักเรียนโดยไม่ปิดบังอำพราง ปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของโรงเรียน เป็นต้น ด้านความซื่อสัตย์มีความสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จุฑามาศ เจริญธรรม (2544) ได้วิจัยเรื่อง การนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกสอน และครูประจำการที่สังคมต้องการนั้น ครูควรมีลักษณะส่วนบุคคลที่ดี มีการปฏิบัติงานดี ให้ความใส่ใจในงานวิชาชีพของตนเป็นอย่างดี เป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม เอาใจใส่ต่อศิษย์ มีบุคลิกภาพที่ดี

ที่สำคัญต้องมีคุณลักษณะที่เป็นกัลยาณมิตรของศิษย์ ขยัน อดทน ซื่อสัตย์ และที่สำคัญที่สุดนั้นควรเป็นครูที่มีคุณลักษณะ “ ครู่มืออาชีพ ที่ดีทุก ๆ ด้าน” และสามารถให้คำปรึกษาหารือได้เป็นอย่างดี ครูควรมีบทบาทในการเป็นผู้นำในการปลูกฝังจริยธรรมให้กับผู้เรียนที่เป็นคนที่มีคุณภาพมีแนวทางในการประพฤติปฏิบัติที่ดีงามของคนในสังคม และประเทศชาติในอนาคต จริยธรรมด้านความซื่อสัตย์จึงมีความสำคัญต่อคนในสังคม และประเทศชาติ เพราะเป็นหน้าที่ของครูทุกคนที่ต้องอบรมสั่งสอนนักเรียน ครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดี มีสัจจะต่อหน้าที่ สัจจะตามคำพูด สัจจะต่อประเทศชาติ มีความประพฤติดีทั้งต่อหน้า และลับหลังผู้อื่น ไม่ทอดทิ้งหน้าที่ ไม่ทุจริตคดโกง ไม่ใช่อำนาจหน้าที่หาประโยชน์ความซื่อสัตย์ต่อหมู่คณะ ไม่คิดประทุษร้ายต่อหมู่คณะ รักษาความสามัคคี ไม่นำความลับของหมู่คณะ สังคม ประเทศชาติมาเปิดเผย

9. องค์ประกอบด้านความเสียสละ ประกอบด้วยตัวแปรได้แก่ ช่วยกิจกรรมพิเศษของโรงเรียน ให้ความช่วยเหลือ และเป็นที่พักของนักเรียน เข้าร่วมกิจกรรมช่วยเหลือสังคม ช่วยเหลือนักเรียนที่ขาดแคลน และบริจาคทรัพย์สินหรือสิ่งของให้กับผู้อื่นมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากัน เป็นต้นจริยธรรมครูด้านความเสียสละ ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นัยนา ขนอนเวช (2540, หน้า 92-96) ได้ศึกษาคุณลักษณะของครูปฐมวัยที่พึงประสงค์ตามแนวทางการปฏิรูปครูด้านจริยธรรม สรุปได้ดังนี้ ครูควรมีความรัก และศรัทธาในอาชีพครูให้เกียรติครูด้วยกัน มีความเมตตากรุณา และเห็นใจผู้อื่น มีความซื่อสัตย์สุจริต และยุติธรรม รู้จักปฏิบัติตามพิธีการทางศาสนา ช่วยเหลือตอบแทนผู้มีพระคุณ รักษาความลับของเด็ก และเพื่อนร่วมงานได้ดี รู้จักเสียสละ และอดทน มีความประพฤติสุภาพเรียบร้อย ดังที่ พงษ์ศักดิ์ สนั่นเทศ (2530, หน้า 31-34) ได้กล่าวว่า ความเสียสละ หมายถึง การละความเห็นแก่ตัว การให้แก่บุคคลที่ควรให้ด้วยกำลังกาย กำลังทรัพย์ กำลังความคิด รวมทั้งการรู้จักสละทิ้งอารมณ์ร้ายในตนเอง โดยที่จะต้องให้ความช่วยเหลือผู้อื่น ทำกิจการงานเท่าที่จะทำได้ ไม่นิ่งดูดาย ให้คำแนะนำ ช่วยแก้ปัญหา ช่วยเพิ่มพูนความรู้ตามกำลังสติปัญญา และมีความยินดีเมื่อเห็นผู้อื่นมีความสุข ให้อภัยเมื่อมีการผิดพลาด ให้ความช่วยเหลือนักเรียน แนะนำ ช่วยแก้ปัญหา ช่วยเพิ่มพูนความรู้ตามกำลังสติปัญญา อาชีพครูเป็นอาชีพที่ต้องเสียสละ โดยเฉพาะการอุทิศเวลาให้กับศิษย์ การไม่แสวงหาหาประโยชน์ใด ๆ จากศิษย์ เสียสละความสุขสบายส่วนตัวได้ ใจกว้าง พร้อมทั้งจะรับฟังความทุกข์ ความคิดเห็น และความต้องการของผู้อื่น พร้อมทั้งจะให้ความร่วมมือ ช่วยกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน และช่วยเหลือสังคม เพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม

10. องค์ประกอบด้านความรักและศรัทธาในอาชีพครู ประกอบด้วยตัวแปรได้แก่ ปกป้องเกียรติภูมิของครู ตั้งใจปฏิบัติงานเพื่อให้วิชาชีพครูเป็นที่ยกย่องเชิดชู เข้าร่วมกิจกรรมขององค์กรวิชาชีพครูด้วยความเต็มใจ รักษาชื่อเสียง ค่านิยมของโรงเรียน และคณะครู มีค่าน้ำหนัก

องค์ประกอบเท่ากัน และมีความภาคภูมิใจในอาชีพครู เป็นต้น ด้านความรักและศรัทธาในอาชีพครู ครูที่ดีจะต้องมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู ครูที่ไม่อยากจะเป็นครู ไม่รักอาชีพครู และวิชาที่ตนสอน เมื่อเข้าสู่อาชีพครูจะมีปัญหาการสอน หรืออาศัยอาชีพครูเป็นสะพานเพื่อไปสู่อาชีพอื่น วิชาชีพครู จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องคัดเลือกผู้ที่มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูจึงจะเกิดความรักศรัทธาในอาชีพครู คือ ตั้งใจปฏิบัติงานเพื่อให้วิชาชีพครูเป็นที่ยกย่องเชิดชู ปกป้องเกียรติภูมิของครู และเข้าร่วมกิจกรรมขององค์กรวิชาชีพครูด้วยความเต็มใจ ความรักศรัทธาในอาชีพครู ซึ่งสอดคล้องกับ นัยนา ขนอมเวช (2540, หน้า 92-96) ได้ศึกษาคุณลักษณะของครูปฐมวัยที่พึงประสงค์ตามแนวทางการปฏิรูปครู ด้านจริยธรรม สรุปได้ดังนี้ ครูควรมีความรักและศรัทธาในอาชีพครู ให้เกียรติครูด้วยกัน มีความเมตตากรุณา และเห็นใจผู้อื่น มีความซื่อสัตย์สุจริต และยุติธรรม ช่วยเหลือตอบแทนผู้มีพระคุณ รู้จักปฏิบัติตามพิธีการทางศาสนา ช่วยเหลือตอบแทนผู้มีพระคุณ รักษาความลับของเด็ก และเพื่อนร่วมงาน ได้ดี รู้จักเสียสละ และอดทน มีความประพฤติสุภาพเรียบร้อย จากงานวิจัยพบว่า คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ ด้านความรักและศรัทธาในอาชีพครูมีความสำคัญอันดับแรก ปัจจัยที่สำคัญที่สุด คือ ตัวบุคคลผู้ที่ประสงค์จะเข้าสู่วงการครู จะต้องมีความรักและศรัทธาในอาชีพมีความเชื่อมั่นว่าอาชีพครูเป็นอาชีพที่ดีมีคุณค่าและ เชื่อมั่นว่าตนสามารถเป็นครูด้วยใจรัก และตั้งใจในการปฏิบัติงานให้เจริญก้าวหน้าในการประกอบอาชีพครู

11. องค์ประกอบด้านความอดทนอดกลั้น การวิจัยนี้เป็นองค์ประกอบที่มีค่านำหนักน้อยที่สุด ประกอบด้วยตัวแปรได้แก่ ความคุมอารมณ์ในการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีจิตใจที่เข้มแข็งในการต่อสู้กับปัญหา ไม่ย่อท้อต่อความเหนื่อยยาก ลำบากในการทำงาน อดทนอดกลั้นต่อพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน และยอมรับต่อคำวิพากษ์วิจารณ์ของผู้อื่น เป็นต้น ความอดทน อดกลั้น มีความสำคัญต่ออาชีพครูอย่างยิ่ง เพราะในการเรียนการสอนของครูที่ต้องปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนจำนวนมาก พฤติกรรมต่าง ๆ ที่แสดงออกของนักเรียน การทำงานร่วมกับเพื่อนครู ผู้ปกครอง และบุคคลอื่น ซึ่งสอดคล้องกับ เฮสซง และ วีคส์ (Hessong & Weeks, 1987, pp. 452-457) ได้สรุปเกี่ยวกับลักษณะของครูที่ดีในทัศนะของนักการศึกษาตะวันตกไว้ดังนี้ ครูที่ดีเป็นผู้มีความรอบรู้ มีความรู้ดี มีความเข้าใจในวิชาการต่าง เป็นผู้มีความอดทน เป็นผู้มีความเพียรพยายามหรือขยันขันแข็ง จากคุณสมบัติดังกล่าวแล้ว ครูต้องมีความอดทนในเรื่องอื่น ๆ และต้องอดทนต่อพฤติกรรมต่าง ๆ ของศิษย์ และครูมีความห่วงใย เอาใจใส่ ปฏิบัติต่อนักเรียนทุกคนด้วยความเสมอภาค ดังที่ ชีร์ศักดิ์ อัครบวร (2542, หน้า 120-121) ได้กล่าวว่า ความอดทน อดกลั้น คือ มีความเป็นธรรมต่อนักเรียน และมีความเป็นกลาง เป็นพฤติกรรมบ่งชี้ คือ เอาใจใส่ และปฏิบัติต่อนักเรียนทุกคนอย่างเสมอภาค และไม่ลำเอียงตัดสินปัญหาของนักเรียนด้วยความเป็นธรรมยินดีช่วยเหลือนักเรียน ผู้ร่วมงาน และผู้บริหาร โดยไม่เลือกที่รักมักที่ชัง ดังกล่าว ความอดทน อดกลั้น เป็นด้านที่ครูควร

ฝึกฝน ข่มใจ ปรับตัวรู้จักควบคุมอารมณ์ จิตใจ ยอมรับต่อคำวิพากษ์วิจารณ์ของผู้อื่น ครูควรมีจิตที่มีสมรรถภาพต้องมีจิตใจที่เข้มแข็ง มีเหตุผล มีความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Intelligent) เป็นบุคลิกภาพทั้งทางด้านอารมณ์ และสติปัญญา ครูที่สามารถควบคุมได้ดีจะได้เปรียบในการดำเนินชีวิต และปฏิบัติหน้าที่การงานตลอดจนการสมาคมกับผู้อื่น ความมั่นคงทางอารมณ์เป็นบุคลิกภาพที่สำคัญที่สุดของทุกอาชีพ โดยเฉพาะครูที่ต้องพบปะกับคนจำนวนมาก ความอดทนจะช่วยให้ครูทำงานต่าง ๆ อย่างเป็นผลดี

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยพบว่า องค์กรประกอบคุณลักษณะด้านจริยธรรมครูที่เป็นอยู่ตามสภาพจริงในปัจจุบันมี 11 องค์กรประกอบ จัดลำดับจากค่าน้ำหนักจากมากไปหาน้อยจากผลการวิจัย ดังนี้

- 1) ด้านความสามัคคี 2) ด้านความกตัญญูตวเทวี 3) ด้านความมีระเบียบวินัย 4) ด้านความอดออม
- 5) ด้านความยุติธรรม 6) ด้านความเมตตากรุณา 7) ด้านความรับผิดชอบ 8) ด้านความซื่อสัตย์
- 9) ด้านความเสียสละ 10) ด้านความรัก และศรัทธาในอาชีพครู และ 11) ด้านความอดทน

ออกถึ้นผู้บริหารอาจนำผลการวิจัยนี้ไปเป็นแนวทางพัฒนาครูด้านจริยธรรมเพื่อให้ครูปฏิบัติตนให้ครบทุกด้าน

1. ควรนำแบบวัดคุณลักษณะจริยธรรมครูไปสร้างแบบประเมินพฤติกรรมครูในด้านต่าง ๆ เพื่อปรับปรุงพัฒนาจริยธรรมครูให้เป็นไปตามแนวทางประพฤติปฏิบัติด้านจริยธรรมครูที่เหมาะสม และถูกต้องมากขึ้น เพื่อใช้พัฒนาบุคลากรครูให้เจริญก้าวหน้าต่อไป
2. ควรใช้แบบประเมินพฤติกรรมจริยธรรมครู เป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกครู
3. ผู้บริหารควรเห็นความสำคัญด้านจริยธรรมครู เช่น ควรจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการด้านจริยธรรมครูเพื่อให้ครูเห็นแนวทางนำไปประพฤติปฏิบัติด้านจริยธรรมครูให้ถูกต้อง และเหมาะสมในการประกอบอาชีพครู และนำไปพัฒนาองค์กรครูต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. จากผลการวิจัยพบว่า องค์กรประกอบจริยธรรมครูทั้ง 11 องค์กรประกอบ อธิบายคุณลักษณะจริยธรรมครูได้ 64.68 % แสดงว่า ยังมีองค์กรประกอบอื่น ๆ นอกเหนือจากองค์กรประกอบตามกรอบแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยเกี่ยวกับจริยธรรมครู และวิถีทางพุทธศาสนา ดังนั้นการวิจัยครั้งต่อไปควรนำแนวคิดการแบ่งองค์กรประกอบจริยธรรมครูของนักวิจัย และนักศึกษาท่านอื่น ๆ มาสังเคราะห์เพื่อให้ได้องค์กรประกอบที่ครอบคลุมตามสภาพความเป็นจริงมากกว่านี้

2. การวิจัยนี้นำความคิดเห็นของครูกับนักเรียนมารวมกันควรพิจารณา เก็บรวบรวม ข้อมูลเฉพาะกลุ่มครู เนื่องจากบางองค์ประกอบของจริยธรรมครูนักเรียนอาจตอบไม่ได้ เช่น องค์ประกอบด้านความอดออม ได้แก่ 1. รู้จักใช้จ่ายทรัพย์ให้เหมาะสมกับเศรษฐกิจพอเพียง 2. ใช้ทรัพย์ ที่เป็นของส่วนรวมอย่างประหยัด และบางองค์ประกอบข้อความบางข้อนักเรียนไม่สามารถตอบได้ ได้แก่ 1. ประเมินผลงานของเพื่อนครู ผู้บริหารด้วยความเป็นธรรม 2. ตอบแทนความดีของผู้อื่นที่มี ต่อตนเองเมื่อมีโอกาส 3. เป็นสมาชิกองค์กรวิชาชีพครู โดยเห็นความสำคัญและความจำเป็น ต่อสังคมของครู เป็นต้น